

Supplement til 2. udgaven af bogen ”Danmarks fyrtårne og fyrskibe”.

Håndrettelser til 2. udgaven er markeret med **rødt** i teksten.

18. oktober 2013.

Generel oplysning. Flere af de større fyrtårne med offentlig adgang har deres egen hjemmeside, som det anbefales at besøge. Prøv f.eks. at læse om <http://www.stevnsfyr.dk/>, <http://bricksite.com/bogoefyr/velkommen>, <http://www.bovbjergfyr.dk>, <http://www.hirtshalsfyr.dk> og <http://www.lyngvigfyr.com/>, se også hjemmesiden *Billeder af Røsnæs Fyr* med bl.a. et foto af det nederst på side 113 omtalte Asnæs Fyr. *Byforeningen Svanekes Venner* har en særdeles fin underside om Svanekes Fyrs Historie.

Side 9, venstre spalte, midtpå: En **fløjtetønde** var et tøndeformet sømærke med en indretning, som gjorde, at når tønden blev løftet af bølgerne, strømede der luft ind i et rør på tønden. Når denne atter sank ned i bølgedalen, blev den indtagne luft presset ud gennem en fløjte.

En **klokketønde** var et tøndeformet sømærke med en eller flere klokker, der blev aktiveret, når bølger satte tønden i bevægelse. Klokkerne på visse tønders kunne dog også drives med trykluft. Der fandtes desuden kombinationerne fløjte- og lystønder samt klokke- og lystønder. *Limfjordsmuseet* i Løgstør har et særdeles velbevaret eksemplar af en af *Kgl. Danske Fyr- og Vagervæsens* klokketønder (mrk. *KDF & V 864*). De første **lystønder** i danske farvande kom så tidligt som i 1887.

I ældre faglitteratur kan man støde på begrebet **peacock-bøje**. Denne form for sømærke havde facon som en lille robåd med en særlig iøjnefaldende overbygning af træ. Den kunne desuden anvendes som et kortvarigt tilflugtssted for skibbrudne.

Side 10, nederst: Inden man anlægger en samling af de smukke **Trip-Trap fyrtårne**, bør man være opmærksom, at de langt fra er fremstillet i ensartet skalaforhold. Disse svinger bredt mellem skala 1:87 og 1:175. (For eksempel er *Sletterhage* og *Skagen Hvide Fyr* i 1:87, *Bovbjerg Fyr* i 1:125, *Tunø* og *Blåvand Fyr* i 1:150 og *Skagen Grå Fyr* i 1:175). Det foreslås derfor at begrænse sin samling til f.eks. dem i skala 1:100 (såsom *Sprogø*, *Hou*, *Nakkehoved* og *Møn Fyr* m.fl.). Modellens skala er angivet på en mærkat i bunden, men er desværre ikke nøjagtig nok. Således er modellen af *Sprogø Fyr* synligt højere end *Nakkehoved Fyr* på trods af, at det modsatte er tilfældet.

Side 11, venstre spalte, øverst: Det er en trykfejl, når det på side 19 i den ellers så autoritative håndbog ”*Det kgl. danske Fyrvæsen 1560-1927*” anføres, at Fyrvæsenets fødselsdato er den 8. juli 1560. Der har aldrig været tvivl om, at den korrekte dato er 8. juni 1560.

Det kgl. danske Søkortarkiv og Det kgl. danske Lodsvæsen blev oprettet i hhv. 1784 og 1831. Redningsvæsenet blev grundlagt i 1852.

Side 13, højre spalte, midtpå: Fyrene på *Nakkehoved* forblev slukkede i **næsten** 30 år.

Side 15, højre spalte, nederst: Ifølge fyrlisten fra 1847 blev **Kyholm Fyr** først oprettet i **1831**.

Side 17, venstre spalte, øverst: Årstallet 1855 skal være **1854**. Højre spalte, midtpå: Uoverensstemmelsen med hensyn til antallet af fyr, som vi mistede i 1864, skyldes, at **Holtenau Fyr** kun eksisterede i årene 1815-1823 samt at ”**Eider**” fyr- og lodsgaliot er talt med. Forfatteren er således nu enig med John Nielsens tal.

Samme spalte, næstsidste afsnit: Betegnelsen **Farvandsvæsenets** skal være **Det kgl. danske Fyrvæsens (KDF)**.

Side 21, højre spalte: Ved sammenlægningen i **1973** fik organisationen de næste 15 år fællesbetegnelsen ”**Farvandsdirektoratet**”. Det var dette navn, som den **1. april 1988** blev ændret til ”**Farvandsvæsenet**”.

Side 23, venstre spalte, midtpå: **Svend Eskildsen** var **57** år, da han i 2005 blev udnævnt til Farvandsdirektør. Forfatteren beklager trykfejlen.

Side 23: Den 3. oktober 2011 valgte den nye regering fra den ene dag til den anden at nedlægge Farvandsvæsenet. Denne hæderværdige institutions hidtidige arbejdsopgaver blev herefter fordelt på flg. måde: **Farvandsafmærkning** og **Det statslige Lodsvæsen** blev overdraget til **Søfartsstyrelsen**, der er underlagt **Erhvervs- og Vækstministeriet**. Ansvar for **Oceanografi** blev flyttet til **DMI**, der er underlagt **Klima-, Energi- og Bygningsministeriet**. Opgaver vedr. **Søopmåling** vil blive udført af **Kort- og Matrikelstyrelsen**, der er underlagt **Miljøministeriet**. **Kystrednings- og kystudkigstjenesten** varetages fremover af **Søværnet** under **Forsvarsministeriet**.

I april 2013 besluttede Forsvaret også at nedlægge vore **kystudkigsstationer**, der altid har ligget i tilslutning til nogle af vore større fyr såsom Skagen, Gedser, Kegnæs, Samsø m.fl. De bliver nu alle erstattet af elektronisk overvågning. Derved nedlagdes de 37 stillinger, som bemandede disse udkigsposter..

Side 26: I juli 2003 var **Skagen Vippefyr** (1) motiv på et 30 kr. TDC telekort. Forfatteren vil meget gerne købe serien med de seks telekort med fyrtårnsmotiver til anvendelse som udstillingsmateriale på *Fyrhistorisk Museum* i Nakkehoved.

Side 28, nederst: Fra sin lukning i 1956 og de næste tyve år henlå **Højen Fyr** (4) som en forladt fyrbygning med tomt lampehus. Bygningen blev den 19. oktober 1970 under en kraftig storm svært beskadiget af havet. Den 20. december 1976 blev bygningen bortsprængt med bistand fra Hjemmeværnet.

Side 29: Bygningen af **Skagen W. Fyr** (4) var et stykke pionerarbejde, idet det var det første fyr og tilsyneladende også bygningsværk på dansk grund, som blev bygget ved hjælp af den såkaldte glideskalmningsmetode. Denne fremgangsmåde var i 1956 så avanceret, at et vesttysk firma fik overdraget opgaven.

Side 29: Det kgl. monogram over døren til **Hirtshals Fyr** (5) viser med al tydelighed, at det er bygget i **Frederik 7.s** regeringsperiode. Årstallet under monogrammet er **1862** – uanset, at fyret først blev tændt året efter. I maj 2003 var Hirtshals Fyr motiv på et 100 kr. TDC telekort.

Side 30: I 1981-udgaven af årbogen *Vendsyssel Nu og Da* findes en artikel af Niels Bendsen om **Rubjerg Knude Fyr** (6). Heri omtales, hvad der skete med linsen, da fyret blev slukket den 1. august 1968. Linsens 134 håndlebne prismer i tre elementer blev simpelthen kastet ud fra tårnets top og derpå begravet i sandet nedenfor. Man savner dog her helt en fornuftig forklaring på, hvorfor den på en af artiklens fotos viste kran ikke skulle være blevet anvendt til at redde den kostbare linse (fremstillet i 1899 af fa. *Barbier & Barnard* i Paris til en pris af 42.000 kr.), der således ikke blev bevaret til genbrug eller som museumsobjekt. Forfatterens **teori** er, at linsen i virkeligheden ved et

uheld og helt utilsigtet blev tabt under nedfiring fra tårnet. Herved knustes den, hvorfor der ikke var andet at gøre end at begrave de mange prismerester i sandet. Dette forklarer også, hvorfor der i flere hjem i området opbevares prismerester som en slags souvenir. Linsens drivværk befinder sig i dag på *Vendsyssel Historiske Museum*, der forgæves også havde fremsat ønske om at overtage linsen som udstillingsgenstand.

I maj 2003 var Rubjerg Knude Fyr motiv på et 50 kr. TDC telekort.

Side 31: I maj 2003 var **Hanstholm Fyr** (7) motiv på et 30 kr. TDC telekort.

Side 40, venstre spalte, øverst: Det omtalte 17 m høje jerntårn nær **Thyborøn** fra 1908-1988 er afbildet to steder på side 46. **Svanholm Fyr** eksisterede i perioden 1931-1975 i form af en gittermast (bagfyr) og et 2 m rødt tårn (forfyr). Deres position lå tæt ved de nuværende to Agger Tange Fyr (10).

Side 45, venstre spalte, nederst: Den 19. oktober **2009** blev det røde **Svitringen Rende nr. 12 Fyr** så stærkt beskadiget ved en påsejling, at Aalborg Havn, der ejer fyret, valgte at lade resterne bortsprænge i foråret 2011 frem for at genopføre det. Der vil ant. fremover i stedet blive udlagt en bøje på den pågældende position.

Den 16. juni **2010** blev det grønne **Svitringen Rende nr. 13 Fyr** ligeledes ødelagt ved en påsejling. Dets skæbne er endnu ikke fastlagt, men meget taler for, at også dette fyr fremover vil blive erstattet af en bøje.

Forfatteren efterlyser fotos af det røde **Svitringen Rende nr. 8 Fyr**, som sammen med det rød/hvide **Svitringen Rende S. Fyr** (30) er de to eneste tilbageværende af de oprindelige fire fyr. Uanset disse blev opstillet i 1973, så indgik de først i fyrlisten fra 1987. Numrene 8 til 12 antyder, at der sammen med Svitringen S Fyr muligvis har været tale om tilsammen seks fyr.

Side 47, venstre spalte, midtpå: Tilsynet med **Bovbjerg Fyr** (31) sker nu fra depotet i **Grenaa**.

Side 48: I oktober 2011 blev det roterende lys på **Lyngvig Fyr** erstattet med et fast LED-lys fra fyrets balkon. Årsagen hertil er Arbejdstilsynets krav om fjernelse af det kviksølv, som anvendtes som smøremiddel for den roterende prisme. De lokale beboere er meget utilfredse med denne ændring og har dannet en støtteforening "Lyngvig Fyrs Venner". Se mere herom på nettet.

Side 50, højre spalte, midtpå: Det på samlebilledet viste jerntårn **Skallingen Fyr** var også i brug i flere årtier efter 1928, men blev nedlagt efter 1960, men før 1975.

De omtalte grønne **Mejlsand Fyr** og grønne **Fanø Lo Fyr** blev begge opstillet i 1936 ude i vandet i form af hvide tårne med rødt bælte og rødt fundament på hhv. 7 og 8 m. De stod lidt nord for sejlrenden fra Esbjerg til Nordby (Fanø) og ses begge endnu i fyrlisten fra 1987. (Ordet Mejl betyder midt imellem). I november 2011 genopstillede lokale entusiaster af museale grunde et 15 m højt sømærke "Æ Kåver" i Sønderho. Det oprindelige eksisterede i årene 1624-1935. (Se foto).

Side 51, venstre spalte, nederst: De to **Sædding Strand** fyrmesterboliger fra hhv. 1873 (rød træbygning) og 1918 (hvid murstensvilla) på Sædding Strandvej 76 og 78 blev udbudt til salg i september 2011.

Side 59: Fra munden af Randers Fjord kan man ud for **Udbyhøj Fyr** (44) ca. 1 km ude i havet se en 14 m høj gittermast, der er et bagfyr med hvidt lys, som i daglig tale er kendt som "**Jernhesten**". Forfatteren efterlyser et foto af dette fyr.

Side 62, venstre spalte, midtpå, hvor sætningen skal lyde: Uden for sæsonen kan kahytterne, der har fælles bad og toilet, **anvendes af personer**, der i en kortere periode arbejder på et skib.

Side 68, øverst: **Træskohage Fyr** (55) blev opstillet i **1904**.

Side 73: Damgård Fyr (60) er iflg. fyrlisten fra 1951, hvilket kan undre, når bygningens årstal er 1946. Dette fremgår klart af det nederste foto.

Side 75, højre spalte, nederst: Ifølge fyrlisten fra 1847 blev **Kyholm Fyr** først oprettet i **1831**. Det figurerer endnu i fyrlisten fra 1854, men derimod ikke længere i den fra 1861 eller senere.

Side 76, højre spalte, nederst: Tilsynet med **Hjelm Fyr** (63) sker nu fra depotet i **Grenaa**.

Side 77, højre spalte, nederst: Det fremgår af fyrlisten fra 1975, at **Tunø Røn Fyr** er udskiftet med en lystønde. Det oprindelige fyr med fundament blev ved samme lejlighed fjernet.

Side 78, højre spalte, midtpå: Tilsynet med **Anholt Fyr** (65) sker nu fra depotet i **Grenaa**.

Side 81, højre spaltes omtale af danskbyggede fyr på tysk område: **Marie Fyr** (Marienleuchte) blev i midten af 1860erne erstattet af et 33 m højt betontårn, da man måtte opgive at forøge højden på det oprindelige 16 m gamle murstens-tårn, der dog fortsat eksisterer som mindesmærke.

Pelzerhaken/hage Fyr blev i 1936 forhøjet fra 12 til 19 m og fik samtidig en ny murstensbeklædning. Fyrlisten fra 1861 angiver dog fyrets højde som værende 51 fod = 16 m.

Bülk Fyr blev bygget allerede i 1807, men blev på grund af Napoleonskrigene først taget i brug i 1815. Det oprindelige 10 m høje fyr blev i 1844 erstattet af et 16 m højt tårn med roterende linse. Det nuværende 27 m høje betontårn blev påbegyndt i 1863, men blev på grund af krigen med Danmark først færdiggjort i 1865. Højden blev i 1970 reduceret med 2 m til 25 m.

Holtenau Fyr eksisterede kun fra 1815 til 1823. En officiel skrivelse fra dengang lyder: *“Das dritte hier erwähnte Leuchtfeuer, das bei Holtenau, hat bald aufgehört. Königl. Resolution v. 14ten März 1823, daß das zu Holtenau eingerichtete Leuchtfeuer eingehen möge”*. Det nuværende mastodontagtige Holtenau fyrtårn blev opstillet af det tyske fyrvæsen i 1895.

Det kun 4½ m høje **Düsterbrook Fyr** blev oprettet i **1854** og ses i fyrlisten fra 1861. Der findes ingen andre oplysninger på nettet om dette beskedne fyr.

Det danske **Dagebøl Fyr** fra 1845 bestod af to ledefyr, som endnu ses i fyrlisten fra 1861. Det ene blev fra 1929 til 1988 erstattet af et 15 m højt murstens-fyrtårn, der nu henstår som sømærke.

List Fyr fra 1958 består i virkeligheden af to metaltårne List West (11 m) og List Ost (13 m) med en indbyrdes afstand på 2 km. List West var fra 1852 til 1858 kun en båke med lys.

Uanset, at det 40 m høje **Røde Klif Fyr** (Kampen) bærer Frederik 7.s navnetræk samt årstallet 1855, så blev det dog først tændt den 1. marts 1856, som nævnt i bogen. Det er tegnet af Niels Sigfred Nebelong og blev i 1875 forstærket med jernbånd. I 1970 beklædtes tårnet med en skal af beton. I fyrlisten fra 1861 angives tårnets højde som 32,3 m.

Tæt ved, men nærmere kysten rejstes i 1913 desuden det 12 m høje Quermarkenfeuer (vinkelfyr) **Rote Kliff**, som var i brug til 1975. Det eksisterer stadig som turistobjekt. Det blev oprindeligt bygget i beton, men fik senere tilføjet en ydre skal af mursten.

Stør Fyr består i dag af to murede, runde ledefyr på hhv. 7 og 9 m fra 1903. Af fyrlisten fra 1861 fremgår det, at det oprindelige kun var et rundt tårn på blot 4½ m.

Ifølge fyrlisten fra 1861 blev **Schulau Fyr** først oprettet i 1850 og eksisterer stadig – dog tilsyneladende kun i form af to havnefyr. Der var 1839 og frem til år 1900 også et Schulau Fyrskib på pos. 5334N / 0444E. Det blev erstattet af Billerbeck Fyr.

Side 82, højre spalte, nederst: **Sottrupskov Fyr** blev oprettet i 1930 på en pæl, men blev i 1980 ændret til et fyr i lighed med Nekseløs (se foto af sidstnævnte fyr på side 196).

Side 95, venstre spalte, nederst: **Fakkebjerg Fyr** var et sekskantet 3½ m højt tårn med en flammehøjde på højde på knap 40 m.

Side 96, højre spalte: Det rigtige årstal for direktør Olaf Haahrs erhvervelse af **Keldsnor Fyr** er **2006**. Han ejer stadig hele det oprindelige fyrområde.

Side 97, højre spalte, øverst: **St. Jørgens Fyr** blev oprettet i 1949.

Side 111, nederst: Det smukke foto af **Sprogø Fyr** stammer ikke fra Farvandsvæsenets arkiv, men er derimod taget af Jan Lundstrøm.

Side 113, venstre spalte: Den 3. april 2012 åbnede **Røsnæs Fyr** en cafe i en nærliggende tidligere hestestald. Samtidig indviedes fyrets indre udsmykning, som er anbragt i form af en historisk billedserie på væggen op til fyrets top. Fyrmesterboligen anvendes til udstilling af personhistorie.

Side 114, venstre spalte, nederst: De to oprindelige fyrbygninger fra 1772 på **Nakkehoved** (114 & 115) blev tegnet af arkitekt G.D. Anthon.

Side 115, venstre spalte, 2. afsnit, 4. linje: Fyrene på **Nakkehoved** (114 & 115) forblev slukkede i de næste **28** år (1772-1800).

Side 115, højre spalte, midtpå: Oplysningen om de **18** spejle på **Nakkehoved Vestre Fyr** (114) efter 1833 er baseret på samtidige oplysninger fra Farvandsvæsenets arkiv, bøgerne *Det kgl. danske Fyrvæsen 1560-1927* (side 111) og ”*Det danske Fyrvæsen*” (side 90), men kan muligvis være forkert og skal måske blot være **8** spejle i lighed med antallet af spejle på det østre fyr.

Dette sandsynliggøres ved, at samtlige fyrliste fra 1854 til 1890 alle angiver samme lysvidde (først som 12 sømil og siden som 15-16 km) på de to fyr. I fyrlisten fra 1861 angives lyskilden for begge fyr som **4de Speil**, hvorimod samtlige fyrliste fra årene 1874 til 1890 angiver lyskilden som **3die Sp.** En mulig forklaring kan også være, at spejlene i det vestre fyrtårn var mindre, eller at det østre tårn anvendte en anden type spejle (forsøvede spejle reflekterede således bedre end polerede kobberspejle). Denne forklaring kan dog undre, da ændringen til spejle i de to ens tårne skete på det samme tidspunkt.

Side 118, øverst: I juli 2004 var **Kronborg Fyr** (117) motiv på et 50 kr. TDC telekort.

Side 123, højre spalte: Udover Flyvevåbnets fly har **Gedser Rev Fyrskib** sammen med Hammer Odde Fyr (159) og Langelandsfortet æren af have opdaget de sovjetiske raketter på vej til Cuba i 1962. Fyrskibet blev i efteråret 2012 bugseret til skibsværftet i Gilleleje havn, hvor dets kobberforhudning midlertidig blev fjernet med henblik på en omfattende kalfatring (tætning) af skibets skrog. Det er nu atter tilbage på sin sædvanlige plads i Nyhavn.

I oktober 2013 blev skibets underdæk repareret af Stege Skibsværft. Det var det en del af det nittede metaldæk under trædækket, som trængte til en udbedring. Den nye dæksdel blev fremstillet i Stege og derpå kørt til Nyhavn i København, hvor det blev påmonteret fyrskibet, inden trædækket blev genanbragt. Det er kun få værksteder nu om dage, som har bevaret kendskabet og evnen til at nitte. Denne fremgangsmåde er for længe blevet udskiftet med svejsning.

Side 127: I forbindelse med omtale af **fyrene i København** bør måske nævnes flg. oplysning, som blev fremsat i 2011 under en tv-byvandring med den autoritative byhistoriker Allan Mylius Thomsen: *På det nordøstlige hjørne af gadekrydset Bernstorffsgade / Tietgensgade opførtes i 1898-1899 bygningen Vester Elektricitetsværk. På selve hjørnet af bygningen anbragte arkitekt Ludvig Fenger et smukt fyrtårn i en udbygning i 1. sals højde til støtte for ankommende skibe fra Kalveboderne. Tårnet kan stadig ses det pågældende sted. Der var indtil Hovedpostkontorets opførelse i 1911 frit udsyn herfra i sydlig retning.* Desværre fremgår det ikke af fyrlisterne fra årene 1898 til 1911, at der skulle have været et fyr her, hvorfor oplysningen ikke kan verificeres.

Side 130, nederst: Nærbillede af fyret på **Flakfortet**:

Side 133, højre spalte, øverst: Fyret på **Dragør Fort** blev nedlagt den 20. februar 2013.

Side 134, højre spalte, øverst: Det omtalte radioudstyr blev fremstillet i **København** (i Toldbodgade). Det nævnte radiofirma havde ingen fabrik i Aalborg.

Side 134: Søværnets udkigspost på **Stevns Fyr** (129) blev nedlagt den 31. januar 2011. Der eksisterer fortsat udkigsposter ved fyrene Skagen, Røsnæs, Kegnæs, Drogden og Hammer Odde.

Side 136, øverst: I fyrlisten fra 1942 ses **Bøgestrøm Forfyr** opført som værende et hvidt hus med rødt bælte. Ledefyrene på **Feddert** blev oprettet i 1894, men er efter 1956 ændret til to hvidmalede gittermastfyr.

Side 138, venstre spalte, øverst: ”**Koen**”s (134) og ”**Tyren**”s officielle betegnelser i fyrlisterne var hhv. **Korsør Båke** og **Halsskov Båke**.

Side 142-143: Forfatteren efterlyser fotos af **Yderflak Fyr** og det gamle **Sjællands Rev Fyr** (sidstnævnte fyr må dog ikke forveksles med det langt nyere Sjællands Rev N. Fyr (141), som er afbildet nederst på side 142).

Side 144, højre spalte, øverst: **Hesselø Fyr** (142) firmaet F.L. Smidth staver sit navn således.

Side 154: Søværnets udvigspost på **Hestehoved Fyr** (154) blev nedlagt den 31. januar 2011.

Side 155: Ca. 1 km syd for havnen i Gedser oprettedes i 1906 det bundfaste fyr **Rødsand Rende N.** (nord). Det består af et solidt fundament med et rødt tårn. Lidt sydligere ligger fyret **Rødsand Rende S.** (syd), der nu blot er et rødt gittermastfyr af samme type, som det, der er vist på side 195. Det fyr var fra 1921 til engang i 1950erne et bemandedt fundament-fyr af hensyn til den tids travle færgetrafik sydpå.

Dets placering nær sejlrenden medførte, at det ved flere lejligheder blev påsejlet af de forbipasserende færger - først af ”*Danmark*”, hvor fundamentet med det bemandede fyr blev så beskadiget, at færgens mandskab måtte tage de to fyrpassere med ind til havnen i Gedser. Efter færgen ”*Kong Frederik IX*”s påsejling valgte man i stedet at opstille det nuværende rørmastefyr. ”*Danmark*” sejlede på ruten Gedser-Warnemünde i årene 1922-1968 og ”*Kong Frederik IX*” i perioden 1954-1963. Forfatteren efterlyser datoerne for de to påsejlinger. I vore dage er der færgeforbindelse mellem Gedser og Rostock.

Mellem de to Nord og Syd fyr lå fra 1922 desuden et fundament med **Rødsand Rende Midterbåke**. Det ses endnu i fyrlisten fra 1980, men blev bortsprængt inden 1987.

Havmølleparkerne **Rødsand 1 og 2** befinder sig i havområdet umiddelbart syd for en linje mellem Gedser Fyr (155) og Hyllekrog Fyr (156).

Side 156: Hyllekrog Fyr var i starten, hvor mærkeligt det end måtte lyde, indirekte årsag til en række grundstødninger og forlis, idet mange skibsførere forvekslede det med det 100 år gamle Gedser Fyr. Som lovet af Skov- og Naturstyrelsen er Hyllekrog Fyrs tårn nu blevet istandsat både udvendig og indvendig. Der er fri adgang til fyrets top uden for fredningssæsonen. Fotoet af fyret er taget i februar 2012 af Jan Lundstrøm.

Side 163, øverst: **Svaneke Fyr** med tilhørende bygninger blev på Farvandsvæsenets vegne udbudt til salg af *A/S Freja Ejendomme* i september 2011 og erhvervet af en privatmand.

Side 164, højre spalte: **Dueodde N. Fyr**. Det hæsle lyytetårn med den tilhørende grund med det gamle fyrtårn blev i april 2013 af Forsvaret solgt til en privat køber for 400.000 kr. Der foreligger desværre intet om, at køberen har til hensigt at rive lyytetårnet ned – desværre.

Side 168, øverst: Når **Rønne Havns Fyr** (165) på Østkajen har fået kælenavnet ”**Kongen**” skyldes, at det er her, at kongeskibet ”Dannebrog” ligger til kajs under besøg, hvorfor stedet også har fået betegnelsen *Kongekajen*.

Side 169: I april 2004 var **Christiansø Fyr** (166) motiv på et 30 kr. TDC telekort.

Side 172, venstre spalte, midtpå: Årstallene 1829-2000 skal være 1829-2010.

Side 172, højre spalte: Listen med fyrskibspositioner er ikke helt korrekt. Nogle af de data, som fremlægges i M. Hahn-Pedersens bog om Nordsøens fyrskibe (se bogliste) har vist sig ikke at harmonere med oplysningerne i Dansk Fyrliste. Det mest korrekte billede må herefter være nedennævnte supplement, hvoraf det fremgår,

- 1) *Læsø Trindel* var aktiv i perioden **1829-1942** og blev til *Læsø N* i perioden **23. aug. 1945-1975**,
- 2) fyrskibet *Drogden* var aktiv i perioden **1838-1937**,
- 3) at *Anholt Knob* var aktiv i perioden **1842-21. aug. 1948**, hvor det blev flyttet til pos. *Anholt N*.
Her lå det ant. til **1975**, men ses i fyrlisten fra **1980** tilbage på sin førkrigspos. *Anholt Knob*,
- 4) *Læsø Rende* var aktiv i perioden **1852-1965**,
- 5) *Kobbergrund* var aktiv i perioden **1853-1908**,
- 6) *Schultz's Grund* var aktiv i perioden **1869-1944** og blev til pos. *Kattegat SW* i perioden **27. aug. 1945-1971**,
- 7) *Gedser Rev* var aktiv i perioden **1878-1975**,

- 8) *Skagens Rev* i perioden **1878-1980**,
- 9) *Horns Rev* var aktiv i perioderne **1878-6. sept. 1939** og **1945-1980**,
- 10) *Lappegrund* var aktiv i perioden **1882-1969**,
- 11) *Vyl* var aktiv i perioderne **1888-6. sept. 1939** og **1945-1975**,
- 12) *Hals Barre* var aktiv i perioden **1898-1912**,
- 13) *Grådyb* var aktiv i perioderne **1906-1940** og **1945-1956**,
- 14) *Østre Flak* var aktiv i perioden 1908-1942, men blev til pos. *Aalborg Bugt* fra 29. aug. **1945-1956**,
- 15) *Gilleleje Flak N* (^{5610N / 1218E}) var aktiv i perioden **1916-ca. 1960**,
- 16) *Halsskov Rev* var aktiv i perioden **1921-1969**,
- 17) *Vengeance Grund* i Storebælt var aktiv i perioden **1939-ca. 1942**,
- 18) *Kattegat S* var aktiv i perioden 22. aug. **1945-1979**,
- 19) *HR 1* var aktiv i perioden **1949-okt. 1952** og flyttede derefter til pos. *ER* i perioden **1952-1969**,
- 20) *71 SW* (^{5659N / 07405E}) var aktiv fra 9. nov. **1946** til 23. okt. **1947**,
- 21) *Kadetrenden* (^{5430N / 1215E}) ligger i retning 110° og afstand 22 km fra Gedser. Pos. blev oprettet ca. 1945 og blev nedlagt før 1949, men ses ikke opført i det relevante tillæg til fyrlisten.
- 22) *Møn SE* (^{5448N / 1247E}) ligger i retning 085° og afstand 54 km fra Gedser. Pos. var aktiv i perioden fra ca. **1980-dec. 1987**.

Bemærk, at den korrekte betegnelse for pos. *Gilleleje Flak* er *Gilleleje Flak N*.

Betegnelserne *HRI* står for *Hanstholm Rute 1* og *ER* for *Esbjerg Rute*.

Betegnelsen *71 SW* relaterer til den minestrøgne rute 71.

Der er tale om en tilnærmelse, når positionerne **18** til **22** i bogen antydes at være identiske med dem i parenteserne. De ligger blot i nærheden af hinanden. De mange ændringer af fyrskibenes position efter krigen skyldes etableringen af minestrøgne ruter.

Aalborg Bugt lå således et par km syd for *Østre Flak* og erstattede denne,

Anholt N lå nogle km nordvest for *Anholt Knob* og erstattede denne i en periode,

Kattegat S lå et par km nord for *Gilleleje Flak*,

Kattegat SW lå nogle få km syd for *Schultz's Grund* og erstattede denne,

Læsø N lå et par km nordligere end *Læsø Trindel* og erstattede denne.

Side 173, højre spalte: Det er en trykfejl i fyrlisten fra 1854, hvor det hævdes, at **Eiderens Fyrskib** blev udlagt i 1805. Samtlige andre fyrliste angiver det i nærværende bog nævnte korrekte årstal **1815**.

Af fyrlisten fra **1854** fremgår det, at det snarest påtænkes at udlægge **Svælgets Fyrskib** på pos. $553930N / 124200E = NO. t. N. 2300$ Alen fra *Tønden paa Kastrup Knæ til Vejledning for Sejladsen gennem Drogden, Hollænderdybet og Kongedybet*. Det påtænkte fyrskibs placering blev dog aldrig realiseret og må på igen måde forveksles med Drogden Fyrskib, som allerede blev udlagt i 1838. *Kastrup Knæ* er en ikke længere anvendt geografisk betegnelse for en lille hage på kysten ved det nuværende Kastrup Havn. Det ses bl.a. nævnt på et kort fra 1749.

Side 178, højre spalte øverst: Det var i **1988**, at **Fyrskib nr. XV** blev solgt til Tyskland. Dets sidste påmalede pos. på skibssiden hos Fyr- og Vagervæsenet var *Læsø Rende*.

Side 178, højre spalte, øverst: **Fyrskib XV** blev efterhånden en økonomisk belastning for den kommunale økonomi i Haderslev, hvorfor den daværende borgmester pålagde økonomiudvalget at sælge skibet. Der indløb to købstilbud. Det ene lød på blot 25.000 kr. fra en nordsjællandsk

sejlkлуб, medens det andet var på ikke mindre end 80.000 og kom fra *Heikendorfer Yachtclub* i Kiel Fjord. Borgmesteren var lidt i vildrede, hvorvidt det var etisk forsvarligt at afhænde dette danske klenodie til udlandet, men det mente økonomiudvalget godt, at man kunne. Handelen viste sig i øvrigt at være langt mere fordelagtig, idet man først da fik oplyst, at de tilbudte 80.000 ikke var danske kroner, men derimod D-Mark svarende til lidt over 300.000 kr. (Kilde: daværende byrådsmedlem Gunnar Nielsen).

Side 180, venstre spalte øverste foto: Fotoet viser **Fyrskib XVIII** på vej ud af Flådens Leje i København. På side 71 i bogen *Det kgl. danske Fyrvæsen* fra 1927 findes et foto af **Fyrskib XIX**.

Side 184, højre spalte: Skagens Museum har et dejligt maleri fra 1892 af Carl Locher (1851-1915) med **Skagens Rev Fyrskib**. På Lodsmuseet i Dragør Havn kan man se to meget smukke bord-modeller af **Drogden Fyrskib** (ca. 1900) og **Graadyb Fyrskib** (1933). Samme sted finder man et mindre maleri fra 1922 af grønlandsmaleren Emanuel A. Petersen (1894-1948), hvor man ser lodsdamperen ”Lodsen” på vej ind i Københavns Havn med et hvidt havnefyrtårn på hver side. I samme lokale ses desuden et stort maleri fra 1943 af den københavnske lods Fr. Pandt af S/S ”Lodsen”, der passerer et af Københavns rød/hvide havnefyrtårne på vej ind.

Siderne 187-193: På *Handels- og Søfartsmuseets* hjemmesides digitale billedarkiv kan man finde fotos af fartøjerne ”**Løwenørn**” (1), ”**Nordsøen**”, ”**J.S. Fleischer**”, ”**Faros**” og ”**Henny Lillian**”. På hjemmesiden *Flådens Historie* kan man finde foto af ”**Vitus Bering**”.

Side 188, venstre spaltes nederste foto: Billedet viser ”**C.F. Grove**” udføre en gaspåfyldning af fyret på Sjællands Rev.

Side 188, højre spalte: På side 71 i bogen *Det kgl. danske Fyrvæsen* fra 1927 findes et foto af inspektionsskibet ”**Løvenørn**” (3). Navnet er dog her stavet som ”Løwenørn”.

Side 189, venstre spaltes øverste foto er fra før 1927 og viser ”**Argus**” (1) på vej ud fra Frederikshavn.

Side 190, højre spalte: Det udfasede inspektionsskib ”**H.V. Ravn**” befinder sig ultimo august 2011 stadig i Hundested havn. Den 55m² udfasede inspektionsskutter ”**Henny Lillian**” er i dag husbåd for en ejendomsmægler med adressen Skibbroen bag ved Fisketorvet i København. Den har bevaret sin B&W Alpha dieselmotor fra 1960 og er af og til ude på det åbne hav.

Side 191, venstre spalte, nederst: Kutteren ”**Gerda IV**” har sin egen hjemmeside med både video og en række relevante fotos. Se: www.rederietgerda-iv.dk

Side 192, venstre spalte, nederst: I sommeren 2012 valgte ”**Arctic Janus**” Dragør Havn som nyt hjemsted,

Side 201, venstre spalte, øverst: En gennemgang af de tre storværker ”**De danskes Øer**”, ”**De Jydys Land**” og ”**Danmarks store Øer**” af Achton Friis (udg. 1927-1937) viser, at forfatteren helt manglende interesse for de danske fyr bortset fra, at han en enkelt gang kritiserer fyrenes beliggenhed på Sprogø, Samsø og Hjelm, hvor disse er placeret på fhv. slotsruiner. Syv af fyrene er med i baggrunden på pennetegninger af Johannes Larsen. På et foto anes det daværende fyr på Trelde Næs.

Erik Aalbæk Jensen skrev i 1980'erne otte bind med fællestitlen ”**Livet på øerne**”, men heller ikke her finder man nogen væsentlig omtale af fyrene på hans vej. Man mangler f.eks. omtale af Sejerø's store fyrtårn, der tilmed er udeladt på detailkortet over øen. Dog får livet på Omø Fyr ti siders interessant omtale i bind 5 (”Sund og bælder”). Hvert bind rummer et omfattende stednavneregister.

Tilføjelser til afsnittet **Anvendt litteratur:**

Ravn, H.V.: **Instruktion for Fyrskibenes Førere og Styrmande**, 1882. 23 sider.

Indtil 1854 stod *Det kongelige General-toldkammer og Commerce-Collegium* for udgivelser af håndbøgerne om de danske fyr og sømærker. Man har dog kun kendskab til to udgaver fra denne myndighed: ”**Fortegnelse over Fyrene paa de danske Kyster** og den tysksprogede udgave af samme ”**Verzeichniss der Leuchtfeuer an den dänischen Küsten, 1836**” samt ”**Fortegnelse over Fyr og Sømærker paa de danske Kyster, 1847**” og den tysksprogede udgave af samme ”**Verzeichniss der Leuchtfeuer und Seezeichen an den dänischen Küsten, 1847**”.

Bemærk, at **1836**-udgaven i modsætning til 1847-udgaverne **ikke** rummer oplysninger om vagere eller søtønder. Kun de første 14 sider af **1847**-udgaverne omhandler fyr og fyrskibe, medens de resterende 56 sider vedrører vagere og søtønder.

Herudover findes en fælles dansk/ tysk håndbog på 132 sider: ”**Fortegnelse over de i Kongeriget Danmark og Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen hjemmehørende Fartøier af 7 Commerce-Læster og derover; over Fyrene paa de danske Kyster, samt over Lods- og Toldklarerings-Stationerne** - Samlet og udgivet af C.H. Mossin, Copist under det Kongelige General-Toldkammer og Commerce-Collegium, Kjöbenhavn. Trykt paa Udgiverens Forlag i det Berlingske Bogtrykkeri“, **1845** og den tysksprogede udgave af samme ”**Verzeichniss der in dem Königreiche Dänemark und den Herzogthümern Schleswig und Holsteen zu Hause gehörigen Fahrzeuge von 7 Commerz-Lasten and darüber; der Leuchtfeuer and den dänischen Küsten so wie der Stationen der Lootsen und Zoll-Klarirung**. Gesammelt und herausgegeben von C.H. Mossin, Copiisten unter dem Königlichen General-Zollkammer und Commerz-Collegi, Kopenhagen. Gedruckt in der Berlingischen Buchdruckerei im Verlage des Herausgebers“, **1845**.

De første 114 sider består af to registre, hvor det første er baseret på skibenes hjemstedshavn, medens det andet er et alfabetisk skibsnavneregister. Selve **Fyrlisten** består derimod kun af de efterfølgende ti sider. Bogens sidste syv sider er en oversigt over Lods- og Toldklaringsstationer. (Syv commerce-læster svarer til en lasteevne på 18.200 kg.).

I **1851** udkom den fælles dansk/ tysk håndbog på 44 sider: ”**Fortegnelse over Fyr og Sømærker paa Hertugdømmet, Slesvigs Vestkyst, med alle siden Aaret 1847 stedfundne Forandringer og Forøgelser ved samme**” / ”**Verzeichniss der Leuchtfeuer und Seezeichen an der Westküste des Herzogthum Schleswigs, mit allen seit dem Jahre 1847 stattgefunden Vermehrungen derselben**”.

I **1866** udkom ”**Fortegnelse over Fyrene i Østersøen og omliggende Farvande**”.

Fyrlisterne fra **1854** og frem til og med **1884** medtog kun oplysninger om fyr og fyrskibe. Viden om andre former for **sømærker** såsom vagere m.m. måtte derfor hentes fra andre publikationer. I årene **1855, 1863, 1873, 1885, 1890, 1897, 1898, 1902, 1905, 1909, 1914, 1919, 1922, 1932, 1942** udkom således ”**Fortegnelse over Sømærkerne i det danske Monarki/ Kongerige**” i 15 selvstændige udgaver. Disse kan alle ses ved Statsbiblioteket i Aarhus. Forrest i 1905-udgaven findes en farvelagt illustration af den tids sømærker, der afviger stærkt fra de nutidige.

Fra og med **1890**-udgaven og frem til og med **1975** medtog man i fyrlisterne også fløjte-, klokke- og lystønder. I 1975 udgaven nævnes således endnu en klokketønde ved havnen i Marstal og fløjtetønder ved havnene i Rødby og Rønne. Fra og med **1980**-udgaven gik man over til kun at medtage lystønder, som var påmonteret *Racon* (radarsvarefy). Herefter er opdaterede søkort det eneste sted, hvor man kan indhente oplysninger om de øvrige former for flydende afmærkning.

Der findes desværre ingen definitiv oversigt over antallet af de af Marineministeriet udgivne fyrlistere. Forfatteren har dog kendskab til mindst **25** udgaver fra perioden fra 1854 til og med 1938. Disse er **1854, 1861, 1874, 1879, 1884, 1890, 1894, 1896, 1898, 1900, 1902, 1904, 1906, 1907, 1909, 1911, 1913, 1916, 1919, 1921, 1924, 1929, 1932, 1934** og **1938**.

I **1942** gik man over til at nummerere udgaverne og valgte overraskende, at kalde **1942**-udgaven for den **20.** udgivne. Der udkom et tillæg hertil i 1944. Herefter udkom: **1949** (21. udg.), **1956** (22. udg.), **1960** (23. udg.), **1965** (24. udg.), **1969** (25. udg.), **1975** (26. udg.), **1980** (27. udg.), **1987** (28. udg.), **1992** (29. udg.), **1997** (30. udg.), **2001** (31. udg.), **2007** (sidste udgave i bogform = 32. udg.), **2009** (kun elektronisk = 33. udg.) og **2011** (kun elektronisk = 34. udg.). De enkelte udgaver blev ofte ajourført i form af tillæg frem til næste udgivelse.

De korte mellemrum mellem fyrlisterne i perioden fra 1874 til 1944 skyldtes antagelig det stigende antal dampskibe i dette tidsrum, der stillede større krav til navigationshjælpemidlerne.

Det kgl. Bibliotek og Statsbiblioteket i Aarhus har tilsammen en komplet samling af ældre fyrlistes og sømærkelister, der kan benyttes under opsyn i deres læsesale.

Herudover kan fyrlistes fra årene **1836, 1847, 1874, 1879, 1884, 1921, 1942, 1949, 1956, 1960, 1975, 1980, 1987, 1992, 1997** og **2001** desuden hjemlânes via nærmeste folkebibliotek.

Udgâede fyrlistes er en sjâldenhed hos de danske antikvariater, da de som oftest blev kasseret, når der forelå en ny udgave. Forfatteren har fotokopier af alle årgange fra 1836 til og med 1890 samt originaludgaver af årgangene 1956, 1987 og 2001.

Det *faglitterære* afsnit kan suppleres med bøgerne:

Gotved, Arne: "**Nyhavn og træskibene**". Gennemill., 144 sider på dansk og engelsk. Udg. af Weilbach, 2011. Den halve side om *Fyrskib XVII* indeholder intet nyt. "Tynd" bogliste.

Heide, Preben: "**Limfjorden set fra søsiden** – Den store Limfjordsbog for sejlerfolk og landkrabber". Gennemill., 144 sider. Udg. af Wisby & Wilkens, Odder, 2010. Uanset bogen decideret henvender sig til sejlsporsfolk, så omtaler den kun tre af Limfjordens mange fyr. Den er bortset herfra en udmærket turguide med mange gode fotos.

Houkjær, Niels: "**De danske Øer**". Gennemill., 304 sider. Udg. af Gyldendal, 2006. Bogen fortæller om 50 store og små øer. Mange af disse fyr er omtalt i form af tekst, fotos og kort – dog ikke dem på Læsø, Fur, Hjørnø, Nekselø, Bogø, Albuen og Frederiksø. Fyldig bogliste. Anbefales.

Jensen, Arne Rudi: "**Kysten er klar** – 5.600 kilometer på cykel langs de danske kyster". Gennemill., 177 sider. Udg. af Skriveforlaget, 2011. Fortræffelig bog, der supplerer nærværende bog om de danske fyrtårne. Disse omtales og afbildes ofte i bogen. Bogen anbefales hermed varmt.

Nørregård-Nielsen, Hans Edvard & Kirsten Klein: "**Limfjorden – Stemmer og steder**". Gennemill., 426 & 407 sider. Udg. af Gyldendal, 2011. Dette smukke og omfattende tobindsværk rummer intet materiale om Limfjordens fyr.

Kristoffersen, Knut Baar: "**Fyrene – kystens katedraler**". Gennemill., 270 sider. Norsk/engelsk tekst. 2. udgave. Udg. af Skagerrak Forlag, Sandefjord. Bogen, som er i stort format, omhandler 50 af de norske fyr, hvortil der er offentlig adgang. Anbefales på det varmeste.

Lauritzen, Per Roger & André Schau: "**Fyrene i Oslofjorden – Levende kulturminner**". Gennemill., 256 sider. Stort format. Udg. af Gyldendal, 2010. Detaljeret beskrivelse af fjordens 19 fyr. Bedre kan det ikke gøres.

Laurell, Seppo: "**Suomen majakal**". Gennemill., 351 sider (Finsk tekst samt med forkortet engelsk tekst). Udg. af Nemo, Helsinki. Enestående værk i stort format om de finske fyrtårne.

Lyman, Bent: "**Danmarks dejligste øer**". Gennemill., 167 sider. Udg. af Lyman Maritim, 2010. Rummer bl.a. gode luftfotos af øerne med fyrtårnenes placering. Samme forfatter har i 2012 udgivet bogen "**Danmarks dejligste ankerpladser**", der på sine 169 sider ikke har materiale om vore fyrtårne. Bogens mange smukke luftfotos af Arne Magnussen fortjener dog megen ros.

Olesen, Stig & Carsten Ingemann: "**Tolv halve** – Danske halvøer berejst, beskrevet og fotograferet". Gennemill., 254 sider. Udg. af Hovedland, 2012. Meget smuk og informativ bog, der dog går let hen over fyrtårnene i de beskrevne områder, men dog omtaler nogle af disse.

Pinholt, Naomi: "**Lyset fra klinten**". Gennemill., 64 sider. Udg. af Østsjællands Museum, 2011. Seriøs publikation om Stevns Fyrs historie. Anbefales varmt.

Syv forfattere: ”**Alverdens fyrtårne**”. Gennemill., 224 sider. Udg. af Komet Verlag, Köln. Fotos og kort omtale af de 300 mest kendte fyrtårne i hele verden. Anbefales.

Nielsen, John: ”**De danske Farvande i Fred og Krig**”. Ill., 30 sider. Artikel i Handels- og Søfartsmuseets årbog for 1946. Findes udlagt på nettet. Glimrende gennemgang af emnet.

”**Fyr, sømærker og signaler**”. Ill., 21 sider. Artikel i bind 2 af værket ”Opfindelsernes Bog”, Gyldendal, 1923. Glimrende kort indføring i emnets historie og dansk fyrteknik.

Ellingsve, Eli Johanne: ”**Finn et fyr**”. Gennemill., 256 sider. Udg. af Tapir, Trondheim, 2007. Bringert kort omtale samt foto af over 200 norske fyr. Med god bogliste og engelsk resumé.

Brumm, Dieter: ”**Leuchttürme und Seezeichen**”. Gennemill., 64 sider. Udg. af Forlaget Husum, i Husum, 2007.

Toussaint, Birgit & Frank og Mathias Hünsch: ”**Leuchttürme an der deutschen Nordseeküste**”. Gennemill., 104 sider. Udg. af Edition Maritim, Hamburg, 2009.

De to sidstnævnte bøger omtaler bl.a. mange af de tidligere danske fyr, som forblev tyske efter Genforeningen i 1920.

Mérienne, Karten Patrik: ”**Der grosse Buch der Leuchttürme**“. Udg. af Heel Verlag, Tyskland, Gennemill., 173 sider. Stort format. Omtaler ca. 100 af de mest berømte fyrtårne i verden samt deres geografiske beliggenhed.

Parker, Tony: ”**Lighthouse**”. Ingen ill., 296 sider. Udg. af Eland, London, 1986. Bogen består af en række åbenhjertige samtaler med britisk fyrpersonel og deres familier om denne specielle form for tilværelse. Anbefales.

Nicholson, Christopher: ”**Postcards from the Edge – Remote British Lighthouses in Vintage Postcards**”. Gennemill., 143 sider. Whittles Publishing, Skotland, 2010. Ca. 50 britiske fyrtårne omtales og illustreres i form af ældre postkort. Særdeles interessant.

Aguilar, Teixeira de: ”**Onde a Terra Acaba – História dos Farís Portugueses**”. Gennemill., 326 sider. Coffee-table format. Udg. af Pandora, Portugal, 2005. Dette værk er utvivlsomt det flotteste, som nogensinde er publiceret om en nations fyrvæsen. Yderst historisk detaljeret og samtidig fyldt med de smukkeste fotos af samtlige portugisiske fyrtårne.

Det *skønlitterære* afsnit kan suppleres med Virginia Wolfe's "To the Lighthouse" fra 1927. Den udkom på dansk så sent som i 1982 med titlen "**Til Fyret**". Handlingen menes at være baseret på fyrtårnet *Godrevy Head*, der ligger på en lille (2½ km²) ø ud for Cornwalls kyst. Bogen blev genudgivet i 2009 af forlaget Rosinante og er på 229 sider med et forord af Merete Pryds Helle.

Hanne Marie Svendsen har også anvendt et fyrtårn i sin roman "**Kaila på Fyret**", som er på 143 sider og udgivet af Lindhardt & Ringhof i 1987.

I den amerikanske roman fra 2011 "**Sandets sprog**" ("The language of sand") af Ellen Block indgår et fyrtårn i handlingen. Bogen er på 282 sider.

I 2012 udkom romanen "**Dværgkrukken**" af Nina Bolt på Tidernes Forlag. Uanset at bogens forside domineres af en stor tegning af Anholt Fyr, så omhandler ingen af dens 234 sider dog fyret eller dets personale.

Sidst i 1990erne udgav *Farvandsvæsenet* med økonomisk støtte fra diverse firmaer plakatserien "**12 Danske Fyr**". Der udkom dog kun fire i serien, der som motiv fik Skagen (grå) Fyr, Lodbjerg Fyr, Anholt Fyr og Sletterhage Fyr.

Side 212, 8. linje: Mette Trøjborg skal være Mette Tro**ja**borg.

Oplysninger, tilføjelser eller rettelser der kan komplettere ovennævnte liste er velkomne.